

SZEMLE

ÚJ LAPOT KÖSZÖNTÜNK

Ritka örömteli eseményt köszönhetünk, egy folyóirat számára talán a legörömtelibb: új laptársunk született. 2003 őszén megjelent az *Új Ifjúsági Szemle* I. évfolyamának 1. száma.

Az esemény jelentőségét már az is jelzi, hogy elsőként a köztársasági elnök és az országgyűlés elnöke üdvözölte az újszülöttet. A kevésbé tájékozott vagy egyszerűen csak fiatalabb olvasó, aki már a lap címében szereplő „új” jelzőtől gyana-kodni kezdett, a beköszöntőkből megtudhatja, hogy nem is teljesen újszülöttéről van szó: 1981-től 1989-ig működött már egy, sőt, 1985 és 1988 között két Ifjúsági Szemle, és az új lap vállalja a folytonosságot. A számozásból ez ugyan nem tűnik ki, de az első szám végén értékkelő gesztusként megkapjuk az előzők teljes repertoriumpát.

Az új lapnak megijedően nagy létszámu szerkesztősége van – 28 főből áll, amelyet két társförszerkesztő, Bauer Béla és Nagy Ádám vezet. A szerkesztőbizottság ehhez képest szerény, minden össze nyolc tagból áll, de így is garancia lehet a lap tudományos színvonalának, és az ifjúság kutatóinak több generációja helyet kapott benne. A lapot az Új Mandátum Kiadó adja ki, lapigazgató Németh István.

A szerkesztőbizottság, a szerkesztők és a kiadó ambíciója a kontinuitás jegyében az érdeklődő értelmiségieknek szóló, a tudományos eredményeket „az akadémiai típusú lapokban rejlő túlzott tudományosság” nélkül közreadó negyedévenkénti kiadvány elindítása. Kifejeződik ez a lap állandó rovatainak szerkezetében. A lapszámok a szerkesztőség szándéka szerint egyegy körkérdéssel indulnak. Az első szám egy harmadát azok a válaszok teszik ki, amelyet a felkért hozzászólók a következő körkérdésre adtak: *Van-e jog, vannak-e eszközei az ifjúsági korosztályoknak a véleménynyilvánításra?* A válaszokat a lap kommentár nélkül közli, nem a téma rendszeres feldolgozására, hanem a témaival kapcsolatos álláspontok változatosságának

bemutatására törekszik. További állandó rovatok: az „Ifjúsági közélet”, az „Ifjúság és társadalom”, az „Ifjúság és környezet”, az „Életmód-élethelyzet” és a „Kitekintés”.

Az (újra) induló lap első száma fontos cikkekkel igazít el a rovatok sajátos arculatát illetően. Az „Ifjúsági közélet” rovatban Komássy Ákos és Kucsera Tamás Gergely felvázolja a rendszerváltás utáni kormányok ifjúságpolitikáit. Konklúziójuk az, hogy az érdekegyeztetés intézményesítésére tett kísérletek ellenére „egyik kormányzati ifjúsági stratégia és struktúra sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket”. Erré válaszol Nagy Ádám cikke, amely egy lehetséges ifjúságpolitika vázát kínálja.

Szociológiai szempontból a legjelentősebb Bauer Béla, Szabó Andrea, Máder Miklós és Nemeskéri István tanulmánya. Ők az Ifjúság 2000 adatfelvétel elemzésével leírják azt a finom rétegződést, amely a három nagy kategóriába sorolható 22 csoportjával némileg érthetővé teszi egy konziszens ifjúságpolitika kialakításának nehézségét. Megállapításaiak kemény tények hívják fel a figyelmet: „A két fő életpályamodellbe tartozó fiatalok [A »veszesek« és a »nyertesek« Cs. M.] között a vizsgálat szinte semmiféle átájárás nem mutatott ki a tudástőke és az anyagi tőke elemzése alapján. Ez azt jelenti, hogy a »veszesek« számára az állam nyílt beavatkozása is kevés ahhoz, hogy a társadalmi hierarchiában magasabb helyet elfoglaló szükebb csoportjainak élet és létkörülményeit akár csak megközelítsék.” Ráadásul a családalapítás csak »veszesekre” jellemző huszonéves korukban, a »nyertesek” nagyobbik fele a szülői családból már kiválva, de saját család nélkül él. „Az” ifjúság tehát annyira nem létezik társadalmi egysékként, hogy a szerzők felteszik a kérdést: „Az egy országhatáron belül élő fiatalok vajon egy Magyarországhoz tartoznake?” A riasztó tényekre és kérdésekre természetesen könnyebb lenne reagálni, ha a szerzők nem korlátoznák magukat e helyüttermében a rétegek pusztá leírására. Így az olvasó

kíváncsian várja a statikus kép mozgásba hozását olyasfélé kérdések mentén: vajon a két szélső kategória közötti átjárhatatlanság mellett mekkora és miiből állhat a középrétegekbe való felemelkedés lehetősége a „veszesek” számára? vagy a családalapítás nem járult hozzá maga is a felemelkedési lehetőségek korlátozásához, s ha igen mennyire és hogyan? Az ilyen kérdések megválaszolása a rétegződési dimenziók dinamikájának elemzését feltételezi aminek eredményeit a szerzők a lap további számaiban bizonyára köztölni fogják.

Rózsahegyi Viktória egy olyan új törvény megvalósulásának működő formáit társa fel, amely a gyerekek napközbeni ellátásának önkormányzatok feladatavá tételevel valamennyire hozzájárulhat a felzárkózási korlátok lebontásához. Megrögzült intézmények hiánya egyúttal nagy lehetőséget nyit a civil szervezetek állami feladatvállalásának, éppen egy olyan területen, amely Bauer és társai elemzése szerint az ifjúságnak legalább 43 százaléka a „veszesek” számára döntő jelentőségű.

Az „Ifjúság és környezet” rovat ugyan azt a szándékot fogalmazza meg, hogy elsősorban „a főváros, illetve vidék ifjúságának élethelyzetéről, szokásrendszeréről, azok hasonlóságairól, eltéréseiről” akar hírt adni, az első szám Bank Dénes más, szélesebb horizontú írását közli „Sikeres uniós ifjúsági struktúrák Nemzeti Ifjúsági Tanácsok Európában” címmel. A szerzőt nyíltan a jó példák terjesztésének nagyon is „EUs” szándéka vezeti, mivel az ifjúsági tanács hazai létrehozása túl hosszú ideje és túl kevés eredménnyel folyik. A cikk hat uniós tagállam tapasztalatait elemző kutatásra támaszkodik, és hasznos áttekintést nyújt, de egyúttal a rovathatárok meghúzásának szerkesztői nehézségét is jelzi, hiszen éppoly joggal kerülhetett volna az „Ifjúság és közélet” rovatba, mint jelenlegi helyére.

Az „Eletmód-élethelyzet” rovat írásai két sajatos csoportról szólnak. A fiatalkorú bűnelkövető lányok nézeteiről a női szerepekkel, különösen az anyasággal kapcsolatban (Fehérvári Szilvia), és a különféle fogyatékossággal élőkről (Büki Gabriella, Csorba Katalin és Rigler Dorottya).

Figyelemre méltó a Kitekintés rovat vállalása: minden számban közölni kívánnak egy történeti blokkot, amelyben „olyan emblematikus személyeket szólatatunk meg, akik fiatalon aktív szereplői voltak generációjuk szellemi életének, civil vagy politikai mozgalmainak”. Elsőként Csörsz Istvánnal készítettek interjút (Sipos Júlia), aki továbbra is abban látja az író dolgát, hogy „tárja fel a társadalom betegségeit”. Ő ma a skinhead csopor-

tokat kérdezné, hogy megtudja, hogyan van jelen közöttük „ez az összes zavaros ideológia”.

Összegezte olvasmányaimat: öröm kézbe venni az Új Ifjúsági Szemle első számát. A törekvés, amelyet kinyilvánít, és az, ahogyan elkezdi megvalósítani egyaránt igéretes. Ifjú laptársunknak sok sikert az Olvasóknak sok jó cikket kívánunk.

(*Új Ifjúsági Szemle. Új Mandátum Kiadó. 2003 – Főszerkesztő: Bauer Béla és Nagy Ádám.*)

Csákó Mihály

ÚJ SZINTÉZIS FELÉ

(AVAGY A HOSSZÚTÁVFUTÓ MAGÁNYOSSÁGA)

Nagy Péter Tibor *Hajszálcsövek és nyomáscsoporthoz. Oktatáspolitika a 19–20. századi Magyarországon* című munkája (Oktatáskutató Intézet és Új Mandátum Kiadó) nehezen befogadható jelenlég a neveléstörténet-írás számára. A kötet olyan tulajdonságokat mutat fel, melyek élesen elütnek a rendszerváltozás évtizedében önbizalmából, finanszírozásában, befolyásában fokozatosan átalakuló társadalomtudományos műhelyek termésétől. Először vegyük sorra ezeket.

A szerző másfél évtizede tudatosan és egyre nagyobb elmélyültséggel műveli szakterületeinek – a felvilágosodástól 1948-ig tartó időszak neveléstörténete és oktatáspolitikája – kutatását. Módszertani eszköztára és megközelítései változatlanok, csupán használatuk vált kifinomulttá. Korábban tett megállapításai nem szorulnak konjunktúralis korrekciókra. Tárgyismerete és forráskezelése – ha lehet – még meggyőzőbb. Egy szeresen építkező kutatói-elemzői életmű újabb álmomásával van tehát dolgunk. Olyan jelenség ez, melyet a politikai és gazdasági konjunktúrák társadalomkutatása ritkán szokott felmutatni. A híres angol művészfilm címét kölcsönvéve, Nagy Péter Tibor ismerheti „a hosszútávfutó magányoosságát”.

A kötet befogadását tovább nehezítheti a témahez értők szűk köre. (Vigasz legyen, hogy nincs ez másképpen a nálunk gazdagabb államokban sem. Egykoron éppen a szerzővel közösen csodálkoztunk rá a 80-as évek belgiumi neveléstörténet írására, ahol szintén néhány szerző ír a szűk körű közönség számára.) A 80-as évek professzionálizációs folyamata óta Magyarországon oktatás-